σμών στους οποίους στηρίζεται η προσφυγή και να εξηγεί σε τι συνίστανται οι ισχυρισμοί αυτοί. Η απλή αφηρημένη εξαγγελία των ισχυρισμών αυτών δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του Οργανισμού και του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

3. Όταν το Δικαστήριο στηρίζει την αρμοδιότητά του σε ρήτρα διαιτησίας που περιέχεται σε σύμβαση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, δεν μπορεί να εξετάσει ισχυρισμό χωρίς συμβατικό έρεισμα, όπως ο ισχυρισμός που στηρίζεται σε αδικαιολόγητο πλουτισμό.

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠ' ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
στην υπόθεση C-330/88 *

I — Έκθεση των πραγματικών περιστατικών

1. Από τον Μάρτιο 1980 ο Grifoni πραγματοποίησε επανειλημμένα παροχές, ως ανάδοχος έργων λευκοσιδηρουργίας και σιδηρουργίας για λογαριασμό του Κοινού Κέντρου Ερευνών. Οι παροχές αυτές πραγματοποιήθηκαν βάσει προκαθορισμένης συμβάσεως-πλαισίου, καταρχάς κατόπιν προσφοράς που υπέβαλε στις 21 Νοεμβρίου 1979 και κατόπιν μεταγενέστερης προσφοράς της 10ης Μαρτίου 1984, την οποία δέχτηκε η Επιτροπή με συστημένη επιστολή της 21ης Μαΐου 1984. Αυτή η σύμβαση-πλαίσιο περιείχε, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες ρήτρες:

α) ρήτρα που προβλέπει ότι, κατ' απόκλιση από το άρθρο 17 της συγγραφής υποχρεώσεων, εφαρμόζεται το ιταλικό δίκαιο (άρθρο 16)·

β) ρήτρα που παραπέμπει στο άρθρο 16 της συγγραφής υποχρεώσεων που εφαρμόζεται στις συμβάσεις που συνάπτει η Επιτροπή· το άρθρο αυτό αναγνωρίζει την αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου για την επίλυση των διαφορών που αφορούν την εκτέλεση ή την ερμηνεία της συμβάσεως (άρθρο 17)·

γ) ρήτρα σύμφωνα με την οποία ο Grifoni έπρεπε να αμείβεται βάσει του καταλόγου των τιμών των κτιριακών εργασιών στο Μιλάνο (Elenco Prezzi delle Opere Edili in Milano), που εκδίδεται από το εμπορικό, βιομηχανικό, τεχνικό και γεωργικό επιμελητήριο του Μιλάνου (άρθρο 3)·

δ) ρήτρα που προβλέπει ότι η σύμβαση ισχύει επί ένα έτος από της ημερομηνίας της πρώτης παραγγελίας (άρθρο 2)·

ε) ρήτρα που ορίζει ότι αν, κατά τη διάρκεια εκτελέσεως των εργασιών, παραστεί ανάγκη πραγματοποιήσεως εργασιών που δεν περιλαμβάνονται στην παραγγελία, οι εργασίες αυτές θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο προηγουμένης γραπτής αδείας της διευθύνσεως των εργασιών αφού η επι-

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

χείρηση προσκομίσει λεπτομερή και οριστικό λογαριασμό. Κάθε εργασία που εκτελείται υπό διαφορετικές συνθήκες δεν αναγνωρίζεται ούτε αμείβεται. Ο λογαριασμός υπολογίζεται κατά το μέτρο του δυνατού βάσει των τιμών που αναγράφονται στον κατάλογο τιμών των εργασιών κατασκευής στο Μιλάνο· οι τιμές που δεν αναγράφονται στον κατάλογο αυτό συμφωνούνται όπως αναφέρεται στο άρθρο 3, παράγραφος 2 (άρθρο 6)·

στ) αυτό το άρθρο 3, παράγραφος 2, περιλαμβάνει ρήτρα σύμφωνα με την οποία τα κεφάλαια που ενδεχομένως δεν αναγράφονται στον κατάλογο τιμών θα αποτελέσουν αντικείμενο συμφωνίας, κατά περίπτωση, αφού προσκομιστεί λεπτομερής ανάλυση·

ζ) ρήτρα σύμφωνα με την οποία καταγράφονται λογιστικώς τα πραγματικά έξοδα των εργασιών (άρθρο 7).

2. Βάσει αυτής της συμβάσεως-πλαισίου, η Επιτροπή συμφώνησε πολλές παραγγελίες με την επιχείρηση Grifoni, με τις οποίες ο Grifoni ανελάμβανε κάθε φορά την εκτέλεση διαφόρων εργασιών· στις παραγγελίες αυτές, μερικές από τις οποίες έχουν επισυναφθεί στο υπόμνημα απαντήσεως, υπενθυμιζόταν ότι η ποσότητα που αναγραφόταν σ' αυτές ήταν ενδεικτική και ότι η λογιστική καταχώρηση των εργασιών θα επραγματοποιείτο «βάσει των πραγματικών εξόδων, αναλόγως των πραγματικών ποσοτήτων» (στοιχείο Β της παραγγελίας).

3. Εξάλλου, κάθε παραγγελία περιελάμβανε επίσης τη ρήτρα G, που ήταν διατυπωμένη όπως το προαναφερθέν άρθρο 6 της συμβάσεως-πλαισίου. Σε κάθε παραγγελία προβλεπόταν επίσης ότι «κάθε εργασία η οποία εκτελείται υπό διαφορετικές συνθήκες από αυτές που προαναφέρθηκαν δεν θα αναγνωρίζεται ούτε θα αμείβεται».

4. Όταν, το Μάιο 1987, διακόπηκαν οι σχέσεις του Grifoni με την Επιτροπή, ο Grifoni θεώρησε ότι κατά τα προηγούμενα έτη η Επιτροπή του όφειλε ακόμη τουλάχιστον 450 597 910 ιταλικές λίρες (LIT). Ζήτησε την καταβολή του υπολοίπου αυτού, το οποίο θεωρούσε ότι εξακολουθεί να του οφείλεται. Δεδομένου ότι η Επιτροπή αρνήθηκε την αιτηθείσα καταβολή, ο Grifoni άσκησε την παρούσα αγωγή.

II — Έγγραφη διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

5. Η αγωγή του Grifoni πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 14 Νοεμβρίου 1988.

6. Η έγγραφη διαδικασία διεξήχθη κανονικώς. Το Δικαστήριο, κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Ανέθεσε την εκδίκαση της υποθέσεως στο τέταρτο τμήμα.

7. Ο ενάγων ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει, παρά κάθε αντίθετο αίτημα και υπό την επιφύλαξη περισσότερο ενδεδειγμένων δηλώσεών του, την παράβαση της ΕΚΑΕ, και να την υποχρεώσει να του καταβάλει το ποσό των 450 597 910 LIT, εντόκως και υπολογιζομένης της νομισματικής ανατιμήσεως από της ημερομηνίας από της οποίας οφείλεται το ποσό μέχρι της καταβολής του ποσού, ή άλλο ποσό που θα θεωρηθεί ορθό, και να του αποκαταστήσει κάθε μεταγενέστερη ζημία, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων της παρούσας διαφοράς.

8. Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την αγωγή,

— να καταδικάσει τον ενάγοντα στα δικαστικά έξοδα.

III — Βάσεις της αγωγής και επιχειρήματα των διαδίκων

9. Ο Grifoni εκθέτει στην αγωγή του ότι, λόγω του ιδιαιτέρου μηχανισμού πληρωμής που χρησιμοποιεί η Επιτροπή, δεν αμείφθηκε σύμφωνα με ό,τι είχε συμφωνηθεί, δηλαδή βάσει των πραγματικών δαπανών.

10. Η Επιτροπή, στο υπόμνημα αντικρούσεώς της, αναζητεί κατ' αρχάς το νόημα της αγωγής. Κατά την άποψή της, στην πράξη ο ενάγων ζητεί την αμοιβή συμπληρωματικών εργασιών. Η Επιτροπή εξετάζει δύο πιθανές περιπτώσεις: την περίπτωση ουσιαστικού λάθους κατά τους υπολογισμούς που περιέχονται στα προσκομισθέντα έγγραφα, τα οποία χαρακτηρίζει ως αποδείξεις, και την περίπτωση πραγματικής υπάρξεως συμπληρωματικών εργασιών που εκτελέστηκαν κατά τροποποίηση της παραγγελίας.

11. Όσον αφορά τη πρώτη περίπτωση, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι ο ενάγων φέρει το βάρος αποδείξεως ουσιαστικού λάθους. Όσον αφορά τη δεύτερη περίπτωση, η Επιτροπή επικαλείται τη ρήτρα σύμφωνα με την οποία η εκτέλεση εργασιών που δεν περιλαμβάνονται στην παραγγελία απαιτεί προηγούμενη έγγραφη άδεια της διευθύνσεως των εργασιών, την οποία ουδέποτε έδωσε η Επιτροπή. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, κατά συνέπεια, ο ισχυρισμός του ενάγοντος είναι αβάσιμος.

Α — *Επί του χαρακτηρισμού των προσκομισθέντων εγγράφων (αποδείξεις ή λογαριασμοί;)*

12. Η Επιτροπή, στο υπόμνημα αντικρούσεώς της, υποστηρίζει ότι οι εργασίες έπρεπε πράγματι να καταχωρισθούν λογιστικώς βάσει των πραγματικών δαπανών, σύστημα σύμφωνα με το οποίο αποκλείεται το σύστημα κατ' αποκοπήν αμοιβής της εργασίας και αμείβονται οι πράγματι παρασχεθείσες παροχές, ακόμη και αν ενδεχομένως διαφέρουν από αυτές που είχαν αρχικώς αποτελέσει το αντικείμενο της παραγγελίας. Θεωρεί όμως, προσκομίζοντας ορισμένες έγγραφες παραγγελίες καθώς και τα αντίστοιχα έγγραφα, τα οποία χαρακτηρίζει ως αποδείξεις, ότι οι εργασίες που πραγματοποίησε ο ενάγων καταχωρίσθηκαν λογιστικά και αμείφθηκαν πράγματι σύμφωνα με το συμφωνηθέν σύστημα, δηλαδή βάσει των πραγματικών δαπανών. Η πληρωμή του ποσού που αναγράφεται στην απόδειξη έθεσε τέρμα στην έννομη σχέση.

13. Το σημείωμα που φέρει τον τίτλο « Λογιστικό υπόλοιπο », το οποίο προσκόμισε ο ενάγων και το οποίο εμφανίζει υπέρ αυτού πιστωτικό υπόλοιπο, δεν είναι δικαιολογημένο, διότι, κατά την άποψη της Επιτροπής, ο ενάγων δεν μπορεί να αξιώσει να αμειφθεί δεύτερη φορά για εργασίες για τις οποίες αμείφθηκε ήδη βάσει της αρχής της λογιστικής καταχωρίσεως βάσει των πραγματικών δαπανών, με επίδειξη αποδείξεων που έφεραν τη μνεία « Τελική κατάσταση των εργασιών ».

14. Ο Grifoni, στο υπόμνημα απαντήσεώς του, υποστηρίζει ότι η Επιτροπή περιορίστηκε να προσκομίσει έγγραφα, τα οποία εσφαλμένα χαρακτηρίζει ως « αποδείξεις », ενώ, κατά την άποψή του, πρόκειται για « λογαριασμούς » των εργασιών που πραγματοποιήθηκαν. Οι λογαριασμοί αυτοί δεν μπορούν, κατά την άποψη του ενάγοντος, να ελευθερώσουν την εναγομένη. Υπογραμμίζει ότι οι αποδείξεις που συντάχθηκαν κανονικά κατόπιν των πραγματοποιηθεισών καταβολών αμοιβής δεν συμπεριλαμβάνονται στα προσκομισθέντα έγγραφα.

Β — *Επί του μηχανισμού που χρησιμοποιείται για τις παραγγελίες και την καταβολή της αμοιβής*

15. Ο Grifoni, στο υπόμνημα απαντήσεώς του, υποστηρίζει ότι οι σχέσεις της επιχειρήσεως Grifoni με την Επιτροπή δεν χαρακτηρίζονταν ποτέ από την τυπικότητα που προβλέπεται απλώς για λόγους λογιστικής. Κατά την άποψη του Grifoni οι παροχές της επιχειρήσεως Grifoni προς το Κοινό Κέντρο Ερευνών συμφωνήθηκαν προφορικώς· ο μόνος λόγος για τον οποίο συντάχθηκαν κατόπιν κάθε φορά οι παραγγελίες και οι λογαριασμοί, χωρίς εντούτοις να ληφθεί ιδιαιτέρως υπόψη το τι είχε πράγματι συμφωνηθεί και πραγματοποιηθεί, ήταν να δοθεί στα όργανα που είχαν το καθήκον αυτό η δυνατότητα να προβούν στη σχετική καταβολή αμοιβής. Ο ενάγων υποστηρίζει ότι το γεγονός ότι κατά τη λογιστική καταχώρηση ελήφθησαν υπόψη εργασίες που δεν προβλέπονταν στην παραγγελία δε σημαίνει ότι αποκλείεται να πραγματοποίησε η επιχείρηση Grifoni στην προκειμένη περίπτωση επιπλέον εργασίες, εκτός από αυτές που καταχωρήθηκαν λογιστικώς, αλλά αντίθετα οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η επιχείρηση Grifoni πραγματοποιούσε τις εργασίες αυτές ανεξαρτήτως του περιεχομένου της σχετικής παραγγελίας.

16. Στο σημείο αυτό η Επιτροπή, στο υπόμνημα ανταπαντήσεώς της, υποστηρίζει ότι είναι εσφαλμένοι οι ισχυρισμοί του Grifoni. Επικαλείται σχετικά το άρθρο 32 του δημοσιονομικού κανονισμού (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/002, σ. 77), σύμφωνα με το οποίο μια παραγγελία δεν μπορεί να δοθεί αν δεν έχει προηγουμένως γίνει ανάληψη με εγγυητική κάλυψη της παραγγελίας υπέρ εκείνου προς τον οποίο απευθύνεται η παραγγελία αυτή. Η Επιτροπή προσθέτει, αναφέροντας παραδείγματα, ότι το άρθρο 32 του δημοσιονομικού κανονισμού λειτουργεί με ιδιαιτέρως απλό και ταχύ τρόπο. Υπενθυμίζει επίσης το άρθρο 6 της συμφωνίας μεταξύ της Επιτροπής και της επιχειρήσεως Grifoni σύμφωνα με το οποίο οι αποκλίσεις ή οι συμπληρωματικές εργασίες πρέπει να αποτελούν αντικείμενο γραπτού προϋπολογισμού και δεν μπορούν να εκτελεστούν εφόσον δεν έχουν εγκριθεί από τον υπεύθυνο του τμήματος «υποδομής» του Κοινού Κέντρου Ερευνών. Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, αν ήταν δικαιολογημένα τα πρόσθετα αιτήματα του Grifoni, η καταβολή της αμοιβής θα εξασφαλιζόταν χάρη σε απλοποιημένη διαδικασία (θεώρηση για άδεια και πρόσθετη ανάληψη δαπανών), λόγω όμως του ότι η επιχείρηση Grifoni έδειξε την τάση να αγνοεί τον κανόνα αυτό, ο προϊστάμενος του τμήματος «υποδομής» του Κοινού Κέντρου Ερευνών της απηύθυνε επιστολή με την οποία της υπενθύμιζε το κανόνα αυτό.

17. Ο Grifoni, στο υπόμνημα απαντήσεώς του, αναπτύσσει λεπτομερώς τον μηχανισμό ο οποίος, κατά την άποψή του, χρησιμοποιήθηκε στις σχέσεις του με την Επιτροπή για να αποφευχθούν οι προβλεπόμενες για την καταβολή της αμοιβής διατυπώσεις: κάθε φορά οι λογαριασμοί καταρτίζονταν μόνον βάσει των αναληφθέντων ποσών (κατά την άποψη του ενάγοντος όλοι οι λογαριασμοί είναι πάντοτε κατά μερικές ιταλικές λίρες κατώτεροι του ποσού των σχετικών παραγγελιών), χωρίς αντίθετα να λαμβάνονται υπόψη οι κάθε φορά πράγματι εκτελεσθείσες εργασίες και επομένως οι εργασίες για τις οποίες έπρεπε να καταβληθεί αμοιβή. Κατά την άποψη του ενάγοντος η Επιτροπή υποδήλωνε στην επιχείρηση Grifoni το ποσό των διαφόρων λογαριασμών, ετοιμάζοντας το σχέδιο των λογαριασμών αυτών. Η επιχείρηση αυτή αντέγραφε τους λογαριασμούς σε χαρτί αλληλογραφίας που έφερε τα στοιχεία της, και τους απέστελλε στη συνέχεια στην Επιτροπή για να καταβληθεί η αμοιβή. Κατά την άποψη του ενάγοντος ο μηχανισμός αυτός είχε ως αναπόφευκτη συνέπεια ότι η επιχείρηση Grifoni μπορούσε να αμείβεται όχι ανάλογα με τις παροχές που προσέφερε πραγματικά, αλλά με αποκλειστική αναφορά στο ποσό για το οποίο είχε αναληφθεί η δαπάνη μέσω της παραγγελίας. Ο Grifoni υπογραμμίζει ότι, δεδομένου ότι οι εργασίες που πραγματοποίησε η επιχείρησή του αντιστοιχούσαν όμως σχεδόν πάντοτε σε ποσό ανώτερο από αυτό που είχε αναληφθεί με τη σχετική παραγγελία, η επιχείρηση κατέληξε να έχει έναντι της Επιτροπής συνεχώς αυξανόμενο πιστωτικό υπόλοιπο.

18. Ο Grifoni εκθέτει εξάλλου τις μεθόδους με τις οποίες η Επιτροπή κατέβαλε την αμοιβή για

τις συμπληρωματικές εκτελεσθείσες εργασίες (κατάρτιση λογαριασμών για ανώτερο ποσό, συμπληρωματικές παραγγελίες για ήδη εκτελεσθείσες εργασίες). Όσον αφορά την εφαρμογή της ρήτρας G των παραγγελιών, σύμφωνα με την οποία για να εκτελεστούν εργασίες μη περιλαμβανόμενες στην παραγγελία έπρεπε να ληφθεί προηγούμενη γραπτή άδεια από τη διεύθυνση των εργασιών, ο ενάγων υποστηρίζει ότι δεν πρόκειται για « συμπληρωματικές εργασίες » και ότι δεν εφαρμόζεται η ρήτρα αυτή, διότι αποκλείστηκε από τη συμπεριφορά των συμβαλλομένων, συμπεριφορά που στην προκειμένη περίπτωση επιβλήθηκε στον ασθενέστερο συμβαλλόμενο.

— η ύπαρξη στην Επιτροπή απλοποιημένης διαδικασίας, την οποία ο Grifoni χαρακτηρίζει ως « αμέσου ενεργείας », όταν πρόκειται για παραγγελίες που αφορούν ποσό μικρότερο των 7 300 000 LIT, η ανάληψη του οποίου γίνεται με την έκδοση του προβλεπόμενου σχετικά « δελτίου παραγγελίας ».

— το γεγονός ότι με τις παραγγελίες — αγορές-συμβάσεις-πλαίσια — δεν είναι δυνατόν να αναληφθούν ποσά ανώτερα των 75–80 εκατομμυρίων LIT·

19. Ο Grifoni υποστηρίζει ότι αντελήφθη αμέσως την κατάσταση αυτή, η Επιτροπή όμως τον υποχρέωσε να δεχτεί την κατάσταση αυτή, εγγυόμενη, αφενός, ότι τα ανώτερα ποσά θα του καταβάλλονταν μέσω πλασματικών παραγγελιών και απειλώντας τον, αφετέρου, ότι, αν δεν δεχόταν, δεν θα του ανέθετε άλλες εργασίες στο μέλλον. Πρέπει να ληφθεί υπόψη η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη που δημιούργησε η Επιτροπή στον Grifoni.

— το γεγονός ότι στο πλαίσιο μιας παραγγελίας η καλούμενη νέα τιμή, δηλαδή η τιμή των εργασιών που δεν προβλέπονται στον ισχύοντα κατάλογο του εμπορικού επιμελητηρίου του Μιλάνου, δεν πρέπει να υπερβαίνει το 50 % της αξίας της ίδιας της παραγγελίας.

20. Ο Grifoni, υπογραμμίζοντας ότι οι παραγγελίες της Επιτροπής δεν είχαν καμία σχέση με την πράγματι ανατεθείσα και εκτελεσθείσα εργασία ούτε με τις πραγματικές ημερομηνίες εκτελέσεως των εργασιών, επιρρίπτει την έλλειψη αντιστοιχίας μεταξύ των παραγγελιών και της πραγματικής εκτελέσεως των εργασιών στην Επιτροπή. Κατά την άποψη του Grifoni, η Επιτροπή ήταν εκείνη που δεν τήρησε τους τύπους. Ο Grifoni εξηγεί λεπτομερώς την κατάσταση αυτή αναφέροντας παραδείγματα αντλούμενα από τα έγγραφα που έχει επισυνάψει στο υπόμνημα απαντήσεώς του και επισημαίνει τρία σημεία:

21. Η Επιτροπή, στο υπόμνημα ανταπαντήσεώς της, υποστηρίζει ότι οι προηγούμενοι ισχυρισμοί του ενάγοντος είναι εσφαλμένοι. Υπογραμμίζει ότι ο ενάγων βασίζεται σε διαδικασίες ανύπαρκτες ή αλλοιωμένες, ιδίως όσον αφορά τις παραγγελίες με « απευθείας συμφωνία » τις οποίες ο ίδιος χαρακτηρίζει εσφαλμένα ως « αμέσου ενεργείας ». Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι ο δημοσιονομικός κανονισμός προβλέπει ότι οι εργασίες, που αφορούν ποσό κατώτερο των 5 000 ECU (περίπου 7 500 000 LIT), μπορούν να γίνουν χωρίς διαγωνισμό εκτιμήσεως προσφορών και ότι μπορεί να γίνει παραγγελία με « απευθείας συμφωνία ». Απευθείας συμφωνία σημαίνει, κατά την άποψη της Επιτροπής, ότι οι διαπραγματεύσεις γίνονται με έναν μόνο προμηθευτή, και ο εντολεύς είναι υποχρεωμένος να συνάψει συμφωνία σε ενδεδειγμένες τιμές.

22. Η Επιτροπή εξηγεί ότι στην πράξη συμβαίνουν τα εξής: ζητείται από μία επιχείρηση να κάνει προσφορά· αν η προσφορά δεν φθάνει τις 5 000 ECU και η τιμή είναι ενδεδειγμένη, συνάπτεται η παραγγελία· αν η προσφορά υπερβαίνει τις 5 000 ECU, δεν μπορεί να γίνει δεκτή και ακολουθεί η διαδικασία διαγωνισμού εκτιμήσεως προσφορών. Στην περίπτωση που αναφέρει ο Grifoni, πρόκειται για προσφορά ύψους 10 600 000 LIT, η οποία δεν μπόρεσε να γίνει δεκτή με απευθείας συμφωνία. Κατά συνέπεια, η επιχείρηση Grifoni, για να αποφύγει τον διαγωνισμό εκτιμήσεως προσφορών, παραιτήθηκε από ένα μέρος των αξιώσεών της και έκανε νέα προσφορά για 7 300 000 LIT, λαμβάνοντας έτσι την παραγγελία. Κατά τα λοιπά, ο ισχυρισμός ότι συμφωνήθηκε να ρυθμιστεί διαφορετικά η καταβολή του υπόλοιπου ποσού των 3 300 000 LIT δεν ανταποκρίνεται, κατά την άποψη της Επιτροπής, στην πραγματικότητα.

23. Εξάλλου η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τα γεγονότα διαψεύδουν τους ισχυρισμούς του ενάγοντος σύμφωνα με τους οποίους ήταν χρεωμένος διότι έπρεπε να εκτελέσει προκαταβολικώς εργασίες που η Επιτροπή θα πλήρωνε με καθυστέρηση. Εν πάση περιπτώσει, το γεγονός ότι οι λογαριασμοί συμπίπτουν στην πράξη με το ποσό των διαφόρων παραγγελιών δεν αποδεικνύει ότι υπήρχε διαφορά μεταξύ των αναληφθέντων ποσών και των εργασιών που εκτελέστηκαν και αμείφθηκαν στην πραγματικότητα. Κατά την άποψη της Επιτροπής η αντιστοιχία οφείλεται στο γεγονός ότι οι παραγγελίες διαμορφώθηκαν βάσει συμφωνίας τιμών, δηλαδή βάσει ενιαίων τιμών που προσέφερε η επιχείρηση σε διαγωνισμό εκτιμήσεως προσφορών.

Γ — *Επί των αποδεικτικών μέσων*

24. Ο Grifoni, στο υπόμνημα απαντήσεώς του, θεωρεί ότι η έκβαση της υποθέσεως εξαρτάται από το αν είναι αληθείς οι ισχυρισμοί της εναγομένης. Για να αποδείξει τους ισχυρισμούς αυτούς προσκομίζει μεγάλο αριθμό εγγράφων που αποδεικνύουν, κατά την άποψή του:

— την ύπαρξη εργασιών που παραγγέλθηκαν προφορικώς και εκτελέστηκαν χωρίς να ληφθεί διόλου υπόψη η γραπτή παραγγελία εργασιών, για τις οποίες καταρτίστηκε γραπτή παραγγελία όταν οι εργασίες είχαν ήδη περατωθεί·

— την έλλειψη αντιστοιχίας μεταξύ του τι παραγγέλθηκε τυπικά και τι πράγματι συμφωνήθηκε και παρασχέθηκε κατόπιν των συμφωνιών που συνήφθησαν πράγματι·

— την πλήρη έλλειψη βάσεως των λογαριασμών σύμφωνα με τους οποίους καταβλήθηκε αμοιβή για τις εργασίες που εκτέλεσε ο ενάγων.

25. Ο Grifoni προσθέτει επίσης ότι η απόδειξη αυτή μπορεί να γίνει με τον έλεγχο των υλικών που χρησιμοποιήθηκαν και με αυτοψία. Για τον σκοπό αυτό ζητεί από το Δικαστήριο να διατάξει τη διεξαγωγή αποδείξεων. Θεωρεί ότι η εναγομένη φέρει το βάρος να αμφισβητήσει, με ιδιαίτερα επιχειρήματα, τη μη εκτέλεση και/ή την εσφαλμένη εκτίμηση των εργασιών που ο Grifoni ισχυρίζεται ότι εξετέλεσε χωρίς να αμειφθεί. Ζητεί επιπλέον από το Δικαστήριο να ελέγξει τις εργασίες που εξετέλεσε πράγματι η επιχείρηση Grifoni και να υπολογίσει τα ποσά που του οφείλονται για τον λόγο αυτό με τη βοήθεια όλων των αποδεικτικών μέσων που αναφέρονται στο άρθρο 45, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας. Υπέβαλε στο Δικαστήριο κατάλογο των μαρτύρων που μπορούν να βεβαιώσουν τους ισχυρισμούς του και υπογράμμισε ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην αυτοπρόσωπη εμφάνιση των διαδίκων καθώς και στη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης με την οποία θα αποδειχθεί:

— ποιες είναι οι εργασίες που πράγματι εκτέλεσε η επιχείρηση Grifoni·

— ποια είναι τα ποσά που του οφείλονται για την εκτέλεση των εργασιών αυτών·

— ποια ποσά του καταβλήθηκαν·

— ποια είναι τα ποσά που η εναγομένη οφείλει ακόμη στον Grifoni.

26. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του το αίτημα του ενάγοντος σχετικά με τα αποδεικτικά μέσα που θα δεχτεί το Δικαστήριο. Θεωρεί ότι η προσωπική υποβολή ερωτήσεων δεν οδηγεί σε συγκεκριμένο αποτέλεσμα, ενώ η πραγματογνωμοσύνη που ζητείται να διαταχθεί είναι είτε άχρηστη είτε απαράδεκτη, στο μέτρο που το αντικείμενό της δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα του πραγματογνώμονα. Πράγματι, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι δεν εναπόκειται σε πραγματογνώμονα, αλλά στην επιχείρηση Grifoni, να αποδείξει την εκτέλεση συμπληρωματικών εργασιών. Επιπλέον, για να αποδειχτεί ποια είναι τα ενδεχόμενα ποσά που οφείλονται ακόμη στον ενάγοντα, δεν υπάρχει ανάγκη πραγματογνώμονος ή λογιστικής πραγματογνωμοσύνης, λόγω του ότι τα κριτήρια καθορισμού των τιμών αναγράφονται στη σύμβαση.

27. Εξάλλου η Επιτροπή θεωρεί ότι η διά μαρτύρων απόδειξη είναι απαράδεκτη λόγω του ότι ο ενάγων δεν διευκρινίζει σχετικά με ποιο αποδεικτικό στοιχείο θα πρέπει να καταθέσουν οι μάρτυρες. Αυτού του είδους η απόδειξη απαγορεύεται από το άρθρο 2722 του ιταλικού Αστικού Κώδικα και από την προαναφερθείσα ειδική συμβατική ρήτρα, σύμφωνα με την οποία κάθε τροποποίηση της συμβάσεως πρέπει να αποτελεί αντικείμενο γραπτής συμφωνίας.

Δ — *Επί της υπάρξεως νέου ισχυρισμού*

28. Ο ενάγων, στις προτάσεις του επί της απαντήσεως, ζητεί διαφορετικό ποσό από αυτό που ζητούσε αρχικώς στο δικόγραφο της αγωγής. Διευκρινίζει ότι στο δικόγραφο της αγωγής παρέλειψε να εκτιμήσει ειδικά το οφειλόμενο ποσό για τη δραστηριότητα που ανέπτυξε στο πλαίσιο της εκτελέσεως άλλων παραγγελιών, για την τοποθέτηση υδρορροών στέγης, περιζωμάτων στέγης και για την κατεδάφιση στεγών, ότι άφησε κενό το οφειλόμενο για τις εργασίες αυτές ποσό. Επισημαίνει ότι, κατόπιν των διευκρινίσεων που παρέσχε το εμπορικό επιμελητήριο του Μιλάνου, κατέστη τελικά δυνατή, κατά το στάδιο της απαντήσεως, η εκτίμηση των εργασιών αυτών. Υποστηρίζει ότι κατά τα λοιπά τα ποσά που οφείλονται ακόμη στην επιχείρηση Grifoni αφορούν εργασίες για τις οποίες δεν κατεβλήθη ακόμη καμία αμοιβή ή εργασίες για τις οποίες κατεβλήθη αμοιβή, μικρότερη από το πράγματι οφειλόμενο ποσό, σύμφωνα με ό,τι είχε συμφωνηθεί κατά τη σύμβαση-πλαίσιο των διαδίκων. Κατά συνέπεια εκτιμά ότι το συνολικό ποσό που του οφείλει η Επιτροπή ανέρχεται σε 993 494 064 LIT.

29. Στο υπόμνημα ανταπαντήσεώς της, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο ενάγων, με το υπόμνημα απαντήσεώς του, μετέβαλε τα προηγούμενα αιτήματά του. Θεωρεί ότι η μεταβολή αυτή αποτελεί νέο ισχυρισμό που απαγορεύεται κατά το άρθρο 42, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας.

30. Όσον αφορά τα τελικά αιτήματα του ενάγοντος, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το 80 % περίπου του αιτουμένου από τον ενάγοντα

ποσού κατατάσσεται στην κατηγορία διάφορα, πράγμα που στην πράξη σημαίνει ότι το ποσό αυτό εκφεύγει λεπτομερούς αναλύσεως.

31. Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το αίτημα να υποχρεωθεί σε καταβολή 993 494 064 LIT υποβλήθηκε εκπρόθεσμα, και κατά συνέπεια είναι απαράδεκτο, και ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει όλα τα άλλα αιτήματα που διατυπώθηκαν στο δικόγραφο της αγωγής.

Κ. Ν. Κακούρης
εισηγητής δικαστής